

ÖĞRETİM ELEMANLARININ SINIF YÖNETİM MODELLERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ ALGISI ÖLÇEĞİNİN GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

VALIDITY AND RELIABILITY STUDY OF THE STUDENT PERCEPTION SCALE ON THE TEACHING STAFF'S CLASSROOM MANAGEMENT SKILLS

Celal Teyyar UĞURLU¹ - Ebru BOZPOLAT² - H.Gonca USTA³ - A.Salih ŞİMŞEK⁴

Öz

Bu araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarının sınıf yönetimi modellerine ilişkin algılarını ortaya koymak için geçerliği ve güvenirliliği kanıtlanmış bir ölçme aracının geliştirmektir. Bu amaçla, Cumhuriyet Üniversitesinde farklı fakültelerde yer alan öğrenciler, tesadüfi örnekleme yönteminden aşamalı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 850 öğrenciye veri toplama aracı uygulanmış, ancak toplanan ölçeklerden eksik doldurulanlar çıkarılarak 814 öğrenciye ulaşılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde ön uygulama için oluşturulan formula, 145 üniversite öğrencisi üzerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Ön uygulama ile elde edilen verilere AFA yapılmış ve öncelikle maddelerin faktör yükleri dikkate alınmıştır. Böylece, esas uygulama 29 madde ve üç bileşenli bir yapı ile gerçekleştirilmiştir. Esas uygulamadan elde edilen verilere AFA ve daha sonra yeni bir örneklem grubunda DFA yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçek 24 madde ve üç boyuttan oluşan ölçek son halini almıştır. Ölçek geliştirmeye ilişkin tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetim Modellerine İlişkin Öğrenci Algısı Ölçeğinin (SYMAÖ)'nin öğretim elemanlarının sınıf yönetimi modellerini ölçmede kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ölçek, Ölçek geliştirme, Sınıf yönetimi, Sınıf yönetimi becerileri

Abstract

The aim of this study is to develop a validated and reliable tool of measurement to find out university students' perceptions about instructors' classroom management models. Random sampling was performed to pick up students as participants from various faculties at Cumhuriyet University. In the study, the data collection tool was applied to a total of 850 students but the incomplete forms were omitted leaving 814 students available as a result. In the scale development process, data were obtained from 145 university students by means of the preliminary application form and analyzed. The data obtained from the preliminary application were subjected to explanatory factor analysis (EFA) and the loads of the items were calculated. As a result of the foregoing, the main application was carried out with a form consisting of 29 items and three components. The data obtained from the main application were processed with both explanatory (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA). In the light of the analyses, the scale was finalized with 24 items and three components. Considering all the findings related to the scale development, it can be said that the SPICMSS (Students' Perceptions of Instructors' Classroom Management Models Scale) can be used as a valid and reliable scale to measure classroom management skills of instructors.

Keywords: Scale, Scale development, Classroom management, Classroom management skills

¹ Prof.Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, celalteyyar@gmail.com, Orcid: 0000-0002-7933-9327

² Doç.Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, ebozpolat@gmail.com, Orcid: 0000-0003-1890-8167

³ Doç.Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, goncausta@gmail.com, Orcid: 0000-0001-7276-9589

⁴ Dr.Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, asalihsimsek@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9764-3285

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 02.07.2020 – Kabul Tarihi:21.04.2021

DOI:10.17755/esoder.762724

Atf için: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2021;20(79): 1048-1059

Bu makale, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Birimi tarafından 12.01.2017 tarihinde tamamlandığı belirtilen “Öğretim elemanlarının tercih ettikleri sınıf yönetimi modelleri öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşleri” isimli projeden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Sınıfın iyi yönetilmesi, öğrencilerin derslerin işlenişine nitelikli katılımlarını artırmayı sağlayarak öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik yönden başarılarının artırılmasına yardımcı olur. Öğretmenlerin sınıf yönetimi modellerine ilişkin niteliği onların gerek hizmet öncesinde gerek hizmet içinde sınıfın nasıl yönetileceğine ilişkin kuram ve kavram bilgilerinin kazanılıp uygulamaya aktarılabilmesi ile mümkün kılınabilir. Wragg ve Wragg (1998) öğretmenlerin, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına değil öğretmenlerin sınıf yönetimi modellerinin niteliğine odaklanmanın etkili sınıf ortamı ve ders işleyişi için gerekli olduğunu ifade etmektedirler.

Sınıf yönetimi etkili bir sınıf liderliği (Çelik, 2012) ve sınıfın dinamiklerini anlamayı da gerektirir (Arslan, 2012). Wright, Horn ve Sanders'a (1997) göre, öğretmenler sınıfın önemli değişkenleridir ve sınıfı yönetmede gerekli niteliklere sahip olmaları gerekir. Sınıf yönetimini etkileyen birçok etken vardır. Öğretmenler sınıf yönetimini etkileyen etkenlerin farkında ve bilincinde olarak sınıfı yönetme sorumluluğunu dikkatli bir şekilde üstlenmelidirler. Sınıf yönetimi farklı boyutlarda ele alınmakla birlikte Başar (2010) beş boyutta ele almaktadır. Sınıfta; sınıfın fiziksel, eğitim-öğretim, zaman, ilişki ve davranış boyutlarında öğretmenlerin sınıf yönetme becerilerinin işe koşulması gerekmektedir. Sınıf yönetimde farklı disiplin modellerinin sınıf içi ilişkileri yönetmede öğretim üyeleri tarafından hayata geçirilmesi önemlidir. Akın ve Koçak (2007) sınıf yönetimi becerilerini ifade ederken; sınıfta öğretmenin öğrenmeyi sağlamak için uygun bir ortam oluşturabilmesi, öğrenmeyi kolaylaştıracak fiziksel düzenlemeleri yapması, zaman yönetimi konusunda yeterliğinin olması, öğretimin akışını kontrol edebilmesi ve iletişim gibi unsurlar üzerinde durmaktadır. Öğretmenlerin öğrenme sonuçları üzerinde olumlu katkılar sağlaması için sınıf yönetim modellerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Öğretmenlerin sınıf yönetim modellerinin nasıl ve ne şekilde geliştirilebileceği de tartışma konusudur. Balcı'ya (1993) göre, öğretim hedeflerini gerçekleştirmek için sınıf ortamında bulunan her türlü madde ve insan kaynağının yöneticisi olarak öğretmenler, sınıfın etkili bir şekilde yönetilmesinden sorumludurlar. Öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki sorumluluğu sınıf yönetim modellerini uygulama biçimleriyle artırılabilir.

Sınıf yönetimi becerilerinin niteliğinin iyileştirilmesi yoluyla öğretmenler, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesinin artırılması, öğrencilerin istenmeyen davranışlarının azaltılması, sınıf kuralları ve işlemlerinin öğrencilerin katılımıyla belirlenmesi, öğrenme etkinliklerine öğrencilerin katılımlarının sağlanması, sınıf ortamının özelliklerine ilişkin öğretmen farkındalığının geliştirilmesi gibi birçok sınıf yönetimi gereksinimlerini karşılayabilirler (Aksu ve Yıldırım, 2016; Moghtadaie ve Hoveida, 2015; Christofferson ve Sullivan, 2015)

Başarılı bir öğretim, sınıf yönetim modellerinin uygulamaya yansıtılma niteliğinden etkilenir. Başarılı sınıf yönetimi sonucunda ise öğrencilerin akademik düzeyleri istendik hale getirilebilir (Başar, 2010; Lemlech, 1999; Creemers, 1994). Sınıf yönetim modelleri yüksek olan öğretmenlerin öğrencilerini motive etmeleri ve dersleri etkili bir şekilde işlemeleri beklenir. İyi bir ders işlenmeye ilişkin beklenti ilkokuldan üniversiteye kadar bütün sınıf etkinliklerinin bir parçası olarak görülebilir. Westwood'a (1996) göre, öğretmenlerin etkisiz öğretim becerileri sergilemeleri öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Batten, Marland ve Khamis'a (1993) göre de, Avustralya'da öğrenciler iyi bir öğretmeni şöyle tanımlamaktadırlar. i. Öğrencilerin anlaması için açıklayıcıdırlar. ii. Kolaylaştırıcı ve arkadaşçadırlar. iii. Dersleri eğlenceli işlerler. iv. Açık sözlüdürler v. Öğrencileri ile ilgilidirler ve tasalanırlar. vi. Dinlemeye hazırdırlar. vii. İnsancıl ve anlayışlıdırlar. viii. Sınıflarını kontrol edebilirler. ix. Ne söylediklerini bilirler. (akt. Westwood, 1996).

Öğrencilerin tanımlamalarına bakıldığında öğretmenlerin sınıf yönetiminde sahip olmaları gereken becerilerin (sınıf yönetiminde kullandıkları modellerin) neler olması gerektiği hakkında bir kanıya varılabilir. Öğrencilerin yaşları ya da sınıf düzeylerinin farklılaşması öğretmenlerin sınıf yönetim modelleri üzerinde farklı etkiler yaratsa da ortak sınıf yönetim modellerinden söz edilebilir. Sammons'a (1999) göre de öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkilerinde; kullandıkları yöntemler, pozitif bir sınıf iklimi yaratma çabaları, öğrencilerin negatif durumlarını vurgulamak yerine pozitif durumları vurgulamaları, ödüle daha çok yer verip cezadan uzak durmaları gibi etkilerin önemli olduğu kabul edilir.

Sınıf yönetiminde başarı, öğretmenlerin bütün olarak tutum ve davranışlarına, öğretim yöntemlerine, iletişim yeterliklerine bağlı olarak sınıf içerisinde öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimin tamamıyla ilgilidir. Sınıf yönetiminde farklı disiplin modellerinden söz etmek mümkündür. Örneğin, Başar, Dreikurs, Kounin, Gordon, Ginnot, Skinner ve Glasser'in ortaya koyduğu modeller bunlardan bazılarıdır (Uğurlu, 2018). Bu çalışmada Başar'ın (2010) tepkisel, gelişimsel, önlemsel ve bütünsel disiplin modelleri çerçevesinde öğretmenlerin sınıf içi tutum ve davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu modellere göre, tepkisel modelde; öğretmenlerin ödül ve ceza ağırlıklı sınıf yönetimi biçimleri ön planda iken, önlemsel model; sorunların çıkmasına izin vermeden gerekli önlemlerin alınması, gelişimsel model; farklı sınıf düzeylerinde farklı gelişim özelliklerine uygun davranışların sergilenmesi, bütünsel modelde ise; çok yönlü bakış açısıyla öğrenci davranışlarına odaklanmak ve onların uyumlu davranışlar sergilemelerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

Sınıfın yönetimi yüksek öğretim kurumlarında gerek öğretim elemanının özerkliği gerek öğrencilerin ergin ve mümeyyiz olma durumlarına bağlı olarak farklı bir boyutta ele alınabilir. Yükseköğrenim öğrencilerinin yaşları, koşulları ve yerleşmeye başlayan kişilik yapıları bir bütün olarak düşünüldüğünde onlar ne çocukluk ne de ergenlik dönemindedirler. Söz konusu durum üniversite öğrencilerinin sınıf içerisinde öğretim elemanları ile olan ilişkilerinin doğasını da önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda üniversitelerde öğretim elemanlarının sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorunlar, sınıf yönetim modelleri bağlamında irdelenebilir. Bunun için geliştirilecek olan sınıf yönetim modelleri ölçeği alanda üniversiteler için özel bir gereksinimi karşılayabilir.

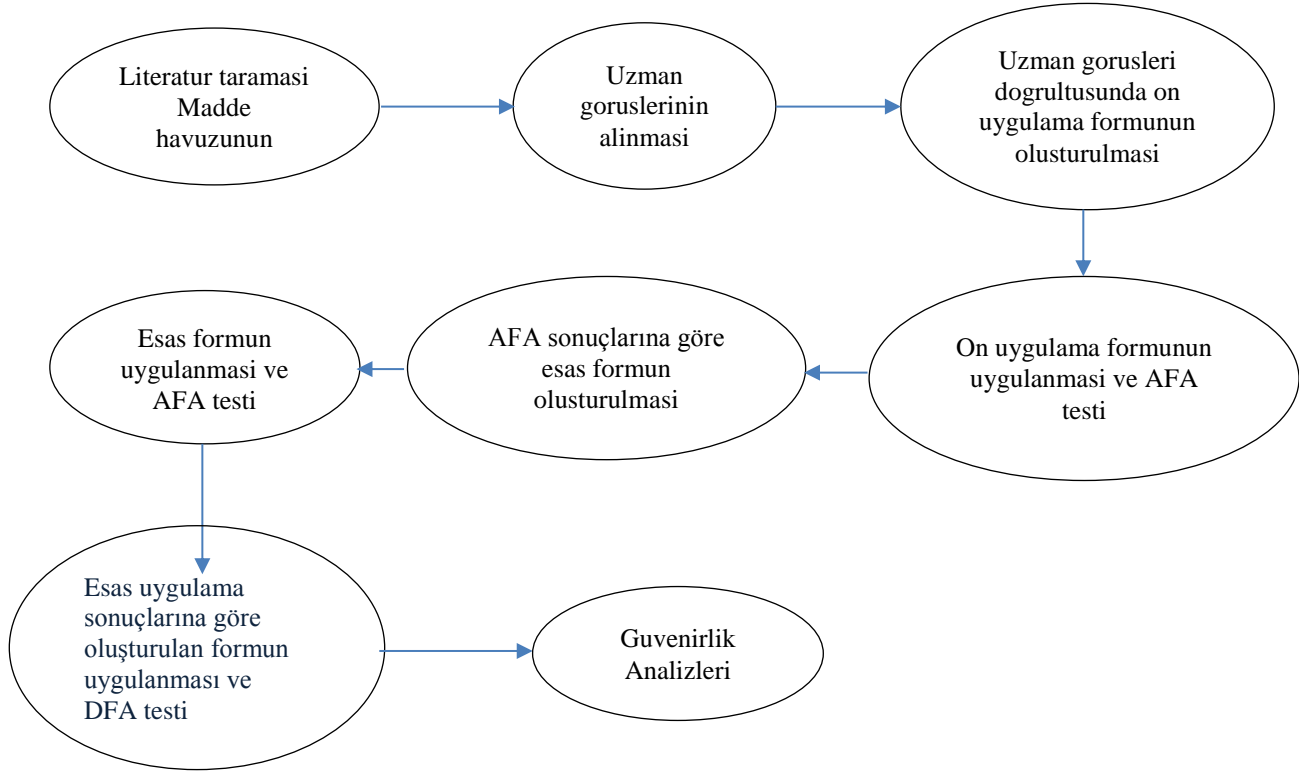
Yükseköğretim sistemi içerisinde de öğretim elemanlarının sınıf yönetim modelleri öğrencilerin derslere karşı olan ilgililerini artırarak öğrenme düzeyleri üzerinde olumlu etkiler yaratabilir (Kentli, 2016). Öğretim elemanlarının daha çok öğrenci merkezli, yakınlık ve pozitif ilişki odaklı olmaları sınıfın yönetilebilirliğini artırmaktadır (Khatib ve Bagheri, 2018).

Öğretim elemanlarının sınıf yönetim modellerini betimlemek amacıyla geliştirilecek bir ölçekle öğretim elemanlarının sınıf yönetim modellerinin niteliği hakkında bilgi edinilebilir. Bu yolla öğretim elemanlarının sınıf yönetim beceri düzeylerinin belirlenmesi, sınıf yönetimine ilişkin yeni stratejilerin geliştirilmesine ışık tutabilir. Bu araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, ölçek geliştirme adımları izlenmiş ve tek tek açıklanmıştır. Ölçek geliştirmeye ilişkin süreçte; öncelikle araştırma amacı doğrultusunda ilgili alan yazın taranarak; ölçek maddelerini hazırlama, uzman görüşü alma, ön uygulama ve esas uygulama aşamaları izlenmiştir (International Test Commission [ITC], 2017). Verilerin analizi aşamasında açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile ölçeğin

yapı geçerliği test edilmiştir (Büyüköztürk, 2010). Ölçek geliştirme için izlenen adımlar Sekil 1'de sunulmuştur.

Sekil 1. Ölçek geliştirme adımları

Evren ve Örneklem

Araştırmada, Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat, Eğitim Fen Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik ve Tıp Fakülteleri'nde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma evreninde 19.372 öğrenci bulunmaktadır. İki aşamalı örneklem seçiminin yapıldığı araştırmanın; birinci aşamasında örnekleme birimi olarak fakülteler aşamalı örnekleme yönteminden yararlanılarak belirlenmiş, ikinci aşamasında ise öğrenciler oranlı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu çerçevede; Edebiyat, Eğitim, Fen, İktisadi ve İdari Bilimler, Mühendislik ve Tıp Fakülteleri örnekleme dâhil edilmiştir. Araştırmada toplam 850 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Toplanan ölçeklerden eksik doldurulanlar çıkarılarak 814 öğrenciye ulaşılmıştır. Tablo 1'de evren ve örnekleme'deki öğrencilerin bölümlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Örneklemeye ilişkin veriler

Fakülteler	Evren		Örneklem	
	f	%	f	%
Mühendislik	5383	27.79	197	24.20
Edebiyat	4871	25.14	219	26.90
İktisadi ve İdari Bilimler	4237	21.87	181	22.24
Eğitim	2830	14.61	121	14.86
Tıp	1109	5.72	51	6.27
Fen	942	4.86	45	5.53
Toplam	19372	100	814	100

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Veri toplama aracı geliştirilirken, geçerlik ve güvenilirlik birlikte ele alınarak aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir:

Kapsam Geçerliliği

Bu başlık altında “Madde yazımı ve deneme formunun oluşturulması” ve “Uzman görüşü” ele alınmıştır.

Madde yazımı ve deneme formunun oluşturulması

Öncelikle ölçek kapsamında ele alınacak konu hakkında alan yazın taraması yapılarak, ön bilgiler edinilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Erkus, 2007; Erkus, 2012; Şencan, 2005). Daha sonra açık uçlu sorular hazırlanarak Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin görüşleri alınmış ve nitel analiz çalışması ile öğrencilerin ölçülen özellik üzerindeki algıları detaylı olarak ortaya konmuştur (Bozpolat, Uğurlu, Usta ve Şimşek, 2016). Bu çalışmalar sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda; 38 maddeli bir havuzu oluşturulmuştur.

Uzman görüşü

Hazırlanan maddeler; maddelerin uygunluğu ve kapsam geçerliliği için program geliştirme, yönetim ve ölçme ve değerlendirme alanındaki uzmanların, her bir madde için “Uygun/Uygun Değil/Uygun Değilse Nedeni/Oneri” başlıklarına göre görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri karşılaştırıldığında “Uygun Değil” kategorisi altında, ölçülen özellik ile ilgili olmadığı belirtilen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Bu doğrultuda 38 madde yer alan havuzdan, 6 madde ölçülen özelliğe uygun olmadığı için çıkarılarak 32 maddeden oluşan bir ön deneme formu oluşturulmuştur.

Yapı Geçerliliği

Ölçeğin yapı geçerliliği kanıtları ise “Deneme uygulaması” ve “Esas uygulama” olmak üzere ele alınmıştır.

Deneme uygulaması

Kapsam geçerliliği dikkate alınarak oluşturulan 32 maddelik deneme formu örneklem özelliklerini yansıtan 160 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Kayıp veri uç değer analizleri sonucu 15 veri analiz dışı bırakılarak 145 veri üzerinden deneme uygulaması için analizler gerçekleştirilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007).

Esas uygulama

Deneme uygulama analiz sonuçlarına göre faktör yük değerleri .30’un altında ve binisik olan maddeler atılarak 29 maddeden oluşan ölçek, esas uygulamada kullanılmak üzere düzenlenmiştir. Veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, yanlılığa yol açmaması için eksik (kayıp) veri (Erkuş, 2012) olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ayrıca +3/-3 Z puanı dışında kalan veriler uç değerler için kontrol edilmiştir. Ana uygulama aşamasında, 860 veri kayıp veri ve uç değer analizi sonucunda 814’e indirilmiştir.

Verilerin Analizi

Deneme uygulama verilerinin analizi

Deneme uygulama için hazırlanan formula, 145 üniversite öğrencisi üzerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Deneme uygulama için ölekte yer alan madde sayısının beş katı olmasına dikkat edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu doğrultuda 155 öğrenciye uygulanan ölçekten uc değerler temizlendiğinde 145 kişilik veri için öncelikle AFA

uygulanmıştır. Faktör yükleri için alt sınır .30 olarak kabul edilmiştir. Ölçekte binişik faktör olarak kabul edilen .10 faktör yük değerinden daha küçük farklılığa sahip maddeler (23, 26 ve 31 numaralı maddeler) ölçekten çıkarılmıştır (Erkus, 2012). Sonuç olarak, esas uygulama için ölçek, 29 madde ve üç bileşenden oluşmaktadır.

Esas Uygulama Verilerinin Analizi

Esas uygulamada, kayıp veri ve uç değer analizi sonucu 814 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. Esas uygulamadan elde edilen verilere öncelikle AFA ve bu sonuçlar doğrultusunda yeni bir grup öğrenci (740 öğrenci) üzerinden DFA analizi yapılmıştır. Faktör değerleri için belirlenen alt sınır .30 değerinin altında faktör yüküne rastlanmamış, ancak binişik faktör olarak kabul edilen maddeler (11, 17, 19, 26 ve 27 numaralı maddeler) ölçekten çıkarılmıştır. Böylece; ölçek 24 madde ve üç bileşenli bir yapı gösteren ölçek olarak son halini almıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Ölçeğin yapı geçerliğine yönelik AFA ve DFA kontrolleri yapılmıştır. Güvenirlik kontrolü için ise ölçeğin tamamının ve her bir bileşenin güvenirligi test edilmiştir. İç tutarlık güvenirlilik katsayılarının kontrolü Cronbach Alfa ve iki yarı test güvenirlilik testleri yapılmıştır.

Sınıf Yönetim Modellerine İlişkin Algı Ölçeği'nin (SYMAÖ) geliştirilmesine ilişkin bulgular "Ölçme Aracının Geçerliliği" ve "Ölçme Aracının Güvenirligi" başlıkları altında sunulmuştur.

3. BULGULAR

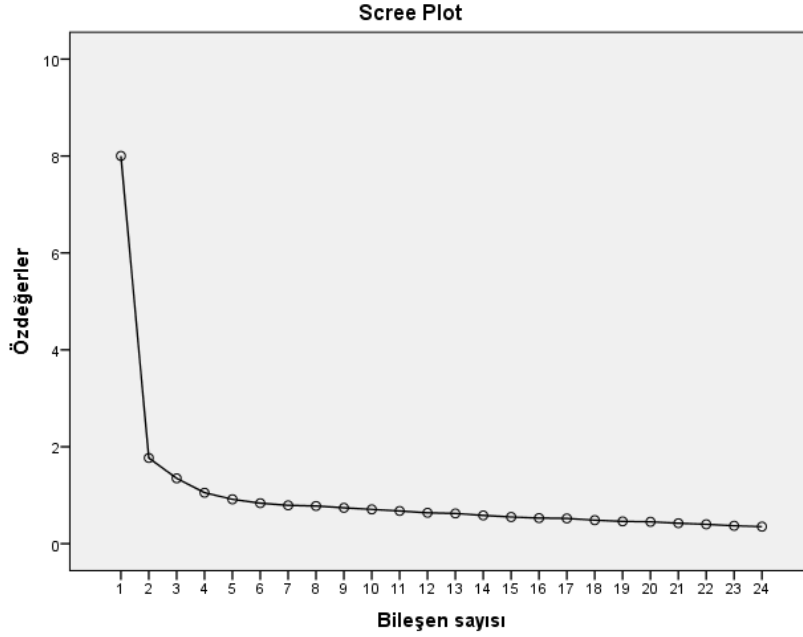
Ölçme Aracının Geçerliliği

SYMAÖ'nün yapı geçerliliği için AFA ve DFA sonuçları rapor edilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Araştırmada, ön uygulama sonunda ortaya çıkan 29 maddelik ve üç bileşenli olarak elde edilen ölçek 814 öğrenciye uygulanmış ve verilere AFA yapılmıştır. Öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanarak faktör analizin örneklem grubuna uygulanabilir olup olmadığı, daha sonra Bartlett testi uygulanarak evrendeki dağılımın normalliği sınanmıştır (Pallant, 2005; Büyüköztürk, 2010;). Analiz sonucunda KMO değeri .951 olarak hesaplanmıştır. Bartlett testi sonucu ise (8691.440) anlamlı bulunmuştur ($p=.000$) (Kalaycı, 2010)

Analizde, temel bileşenler analizi; döndürme yöntemi olarak faktörlerin birbirinden bağımsız olması nedeniyle dik döndürme kullanılmıştır. AFA sonucunda; üç bileşenli ortak varyansların 38 ile .55 arasında olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır. Bir ölçeğin faktör yapısı oluşturulurken alt kesme noktasının belirlenmesinde; Neale ve Liebert (1980; Akt. Tavşancıl, 2010) alt kesme noktasının .30 ile .40 arasında alınabileceğini belirtmektedir. Bunun yanında Büyüköztürk (2010), yük değerleri arasındaki farkın olabildiğince yüksek olması ve en az .10 olması gerektiği belirtmiştir. Bu bağlamda; ölçekte .10 faktör yük değerinden daha küçük farklılığa sahip olan binişik faktör olarak kabul edilen maddeler (11, 17, 19, 26 ve 27 numaralı maddeler) ölçekten çıkarılmıştır. AFA sonu elde edilen 24 madde 3 bileşenden oluşan bir yapı için yamaç grafiği şeklindeki gibi elde edilmiştir.

Şekil 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Grafiği

Şekil 1 faktör analizi yamaç grafiğinde, ölçeğin bileşen sayısı kırılma noktasının üç bileşenli olduğu görülmektedir. Ayrıca özdeğer incelendiğinde ucuncu boyuttan sonra özdeğerin 1'in altına düştüğü ve özdeğerler arası farkın azaldığı gözlemlenmiştir. Bu üç bileşenli yapıda toplam varyans %46.33'tür. Üç bileşen için analizde; birinci bileşenin %19.64, ikinci bileşenin %14.32 ve üçüncü bileşenin %12.38 oranında ortak varyansa katkı sağladıkları görülmüştür. Birinci bileşenin faktör yük değerleri .70 ile .51 arasında; ikinci bileşenin .64 ile .51 arasında ve üçüncü bileşenin .64 ile .52 arasındadır. Değişkenler arası heterojenliğin göstergesi olan Ortak faktör varyansı .20'den küçük olmaması beklenir. Mevcut çalışmada ortak faktör varyanslarının (h^2) en düşük değerinin .38 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. SYMAÖ AFA Sonuçları

Maddeler	Döndürme sonrası yük değerleri			Ortak Faktör Varyansı (h^2)	Madde-Toplam Korelasyonu	Açıklanan toplam varyans	Özdeğer
	Önlemsel	Gelişimsel	Etkileşimsel				
Madde14	.70			.55	.62	19.64	8.00
Madde10	.69			.52	.60		
Madde09	.69			.53	.59		
Madde15	.68			.55	.64		
Madde08	.68			.52	.58		
Madde16	.67			.54	.63		
Madde20	.53			.38	.54		
Madde12	.52			.41	.61		
Madde13	.51			.43	.63		
Madde23		.64		.48	.57	14.32	1.77
Madde25		.63		.49	.60		
Madde21		.61		.44	.40		
Madde28		.58		.43	.59		
Madde22		.58		.41	.56		

Madde29		.55		.45	.61		
Madde24		.53		.49	.67		
Madde18		.51		.41	.58		
Madde05			.64	.45	.40	12.38	1.35
Madde01			.62	.44	.50		
Madde04			.59	.48	.60		
Madde03			.58	.41	.51		
Madde02			.58	.38	.48		
Madde07			.53	.53	.65		
Madde06			.52	.41	.58		

Tablo 2'ye göre madde toplam puan korelasyonları .40 ile .67 arasında değişmektedir. Tablo 2 incelendiğinde; toplam test puanları ve ölçekte yer alan maddelerin tamamının orta düzeyde ($p = .000$) anlamlı ilişkili olduğu görülmektedir. Ölçeğin bileşenleri dikkate alındığında ise birinci bileşende; 18, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29. maddeler yer almakta ve bu bileşen "**Önlemsel**" olarak ifade edilmiştir. Ölçeğin ikinci bileşeninde; 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 ve 20. maddeler yer almakta olup bu bileşen "**Gelişimsel**" olarak; ölçeğin üçüncü bileşeninde 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. maddeler yer almakta olup bu bileşen "**Etkileşimsel**" olarak adlandırılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

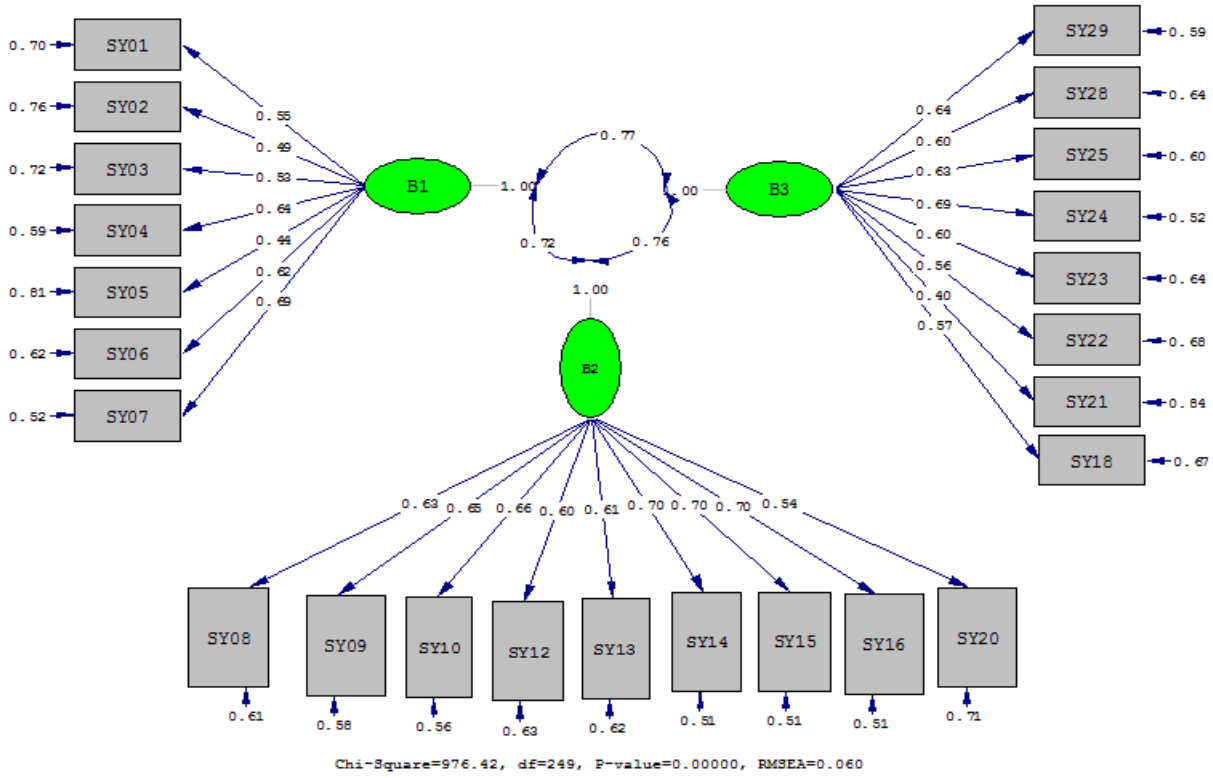
AFA analizi sonucunda elde edilen ölçek yapısını doğrulamak amacıyla DFA uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, bütün maddelerin belirlenen faktörler altında yer aldığı görülmüştür. İkinci olarak ise her maddenin standart faktör yük değerleri incelenmiş ve yük değerlerinin .30 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Son olarak ölçeğin, model uyum indeksleri incelenmiştir.

Tablo 3. SYMAÖ'nün DFA Sonuçları

Uyum indeksi	Mükemmel uyum değerleri	İyi uyum değerleri	DFA sonuçları
X^2			976.42
sd			249
X^2/sd	$0 \leq X^2/sd \leq .3$	$3 < X^2/sd \leq 5$	3.92
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 < RMSEA \leq .08$	.060
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 < SRMR \leq .08$	.049
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI < .95$	.97
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI < .95$	.96
RFI	$.95 \leq RFI \leq 1.00$	$.90 \leq RFI < .95$	.95
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI < .95$	.97
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI < .95$	.91

Tablo 3'te uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkları (Seçer, 2013; Yılmaz ve Çelik, 2009) ve SYMAÖ'nün DFA sonuçları yer almaktadır. SYMAÖ'nün DFA sonuçları ile uyum indekslerinin kabul edilebilir aralıkları karşılaştırıldığında; modelde değerlerin $X^2 = 976.42$, $sd = 249$, $p = .00$, $X^2/sd = 3.92$ şeklinde olduğu ve RMSEA değerinin .060 olarak görülmektedir. X^2/sd oranının 5'in altında olması ve RMSEA'nın .08'ten küçük veya eşit olması modelin uyumunun iyi olduğunun önemli göstergesidir. Bunun anlamı; ölçekte yer alan maddeler belirlenen faktörleri iyi düzeyde temsil etmektedir. Maddeler için hesaplanan standart yük değerleri ise Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Doğrulayıcı faktör analizi standart yük değerleri

Elde edilen veriler doğrultusunda; SYMAÖ'nin 24 maddeden oluşan üç bileşenli bir yapı olarak doğrulanmaktadır. Buna göre; SYMAÖ “Önlemsel”, “Gelişimsel” ve “Etkileşimsel” olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır.

Güvenirlilik Analizi Sonuçları

SYMAÖ güvenirlik analizi için ölçeğin tamamı ve bileşenlerinin Cronbach Alpha, iki yarım ve Guttman iki yarım güvenirlik katsayıları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. SYMAÖ’ye İlişkin Güvenirlik Değerleri

Bileşenler	Cronbach’s Alpha	İki yarım	Guttman iki yarım
Önlemsel	.81	.76	.80
Gelişimsel	.86	.82	.87
Etkileşimsel	.77	.71	.75

Tablo 4 görüldüğü üzere ölçek toplam ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach’s Alfa, iki yarım ve Guttman iki yarım güvenirlik katsayıları incelenmiştir. Her bir alt boyut için güvenirlik katsayılarının .70’in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda SYMAÖ’nin yüksek güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını belirlemeye yönelik geçerliliği ve güvenirliğine ilişkin kanıtlar sunulmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonucu; üç bileşenli 24 maddelik bir ölçek ortaya konmuştur. Faktör yapısının uyum iyiliğinin incelenmesi için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde; GFI, NFI, RFI, IFI ve CFI’nin değerlerinin kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu, SRMR ve RMSEA’nın kabul edilir düzeyde olduğu; Bu doğrultuda; analiz sonucu elde edilen NFI=.96, RFI=.95, IFI=.97, CFI=.97 ve SRMR=.049 değerleri ölçeğin faktör yapısının mükemmel uyum, GFI=.91, $X^2/sd= 3.92$, RMSEA=.060 değerleri ise iyi uyum aralığında olduğunu ortaya

koymaktadır. SYMAÖ'ü 24 maddeden oluşan üç bileşenli bir ölçek olarak doğrulanmıştır. Buna göre; SYMAÖ "Önlensel", "Gelişimsel" ve "Etkileşimsel" olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğinin iyi olduğu söylenebilmesi için, veri toplama aracı olarak kabul gören bir ölçeğin güvenilirlik katsayısının .70 üzerinde olması gerektiği dikkate alınmıştır. Her bir bileşen için hesaplanan güvenilirlik değerlerine bakıldığında ise Cronbach Alfa, iki yarım ve Guttman iki yarım güvenilirlik katsayılarının sırasıyla "Önlensel" bileşeni için 81, .76, .80; "Gelişimsel" bileşeni için .86, .82, .87 ve "Etkileşimsel" bileşeni için .77, .71, .75 olarak bulunmuştur. Ölçek geliştirmeye ilişkin tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde SYMAÖ'nin öğretim elemanlarının sınıf yönetim modellerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Başar (2010) tarafından sınıflaması yapılan sınıf yönetiminde disiplin modelleri çerçevesinde geliştirilen ölçek aracılığıyla öğretim elemanlarının sınıf içi davranışlarının niteliği hakkında bilgi edinilebilecek bir ölçek geliştirilmiştir. Sınıf

Sınıf yönetim modelleri bakımından her akademisyenin aldığı eğitim, kişilik özellikleri gibi değişkenlere göre benimsediği yöntemler farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda ölçekte kurgulanan "Önlensel", "Gelişimsel" ve "Etkileşimsel" yönetim modeli boyutları birbirinden bağımsız olarak kullanılabilir. Her bir alt boyuttan elde edilen yüksek puan ilgili alt boyutta yüksek davranışa sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu anlamda ölçek akademisyenlerin önlensel, gelişimsel ve etkileşimsel yönetim modellerinden hangisini daha çok benimsediklerini ortaya koyan bir ölçektir.

Öğretim elemanlarının sınıf yönetim modellerini belirlemeye yönelik geliştirilen geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş bu ölçek ile farklı üniversitelerdeki akademisyenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Sınıf yönetim modelleri ile farklı okul yönetimi değişkenleri ilişkisel araştırmalarla betimlenebilir.

KAYNAKÇA

- Akın, U. ve Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 353-370.
- Aksu, S. ve Yıldırım, A. (2016). Classroom management through the eyes of elementary teachers in Turkey: A phenomenological study. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 16 (3), 771-797.
- Alpar, R. (2011). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arslan, H. (2012). Sınıf yönetiminin temel kavramları. Sınıf Yönetimi (Ed.R.Sarpkaya), Ankara: Anı.
- Balcı, A. (1993). Etkili okul. Ankara: Yavuz.
- Başar, H. (2010). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bozpolat, E., Uğurlu, C. T., Usta, H. G. ve Şimşek, A. S. (2016). Öğrenci ve öğretim elemanlarının öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri: Nitel bir araştırma, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 83-95.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (11. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Creemers, B.P.M. (1994) 'Effective instruction: an empirical basis for a theory of educational effectiveness'. In D. Reynolds Advances in school effectiveness research and practice. Oxford: Pergamon.

- Christofferson, M. ve Sullivan, A.L. (2015). Reservice teachers' classroom management training: A survey of self-reported training experiences, content coverage, and preparedness. *Psychology in the Schools*, 52 (3), 248-265.
- Çokluk, Ö.; Şekercioglu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Eisenman, G., Edwards, S. ve Cusman, C.A. (2015). Bringing reality to classroom management in teacher education. *The Professional Educator*, 39 (1), 1-13.
- Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25.
- Erkuş, A. (2012). Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (5. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Khatib, S.F. ve Bagheri, M.S. (2018). Toward the development of a classroom management strategy model for Iranian EFL learners using real observations and participants' words. *Applied Research on English Language* 7 (2), 143-170.
- Kentli, F.D. (2016). İdeal öğretmenlerin disiplin modelleri: bir anlatı çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 290-302.
- Lemlech, J. K. (1991). *Classroom Management Methods and Techniques for Elementary and Secondary Teachers*. Waveland Press: Illinois, USA.
- Moghtadaie, L. ve Hoveida, R. (2015). Relationship between academic optimism and classroom management styles of teachers—Case study: Elementary school teachers in Isfahan. *International Education Studies*, 8 (11), 184-192.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows*. (Version 12). New York: Open University Press.
- Sammons, P. (1999). *School effectiveness. Coming of age in the twenty-first century*. Swets Zeitlinger Publisher, Lisse, The Netherlands.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. New York, USA: Harper Collins College Publishers.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Uğurlu, C.T. (2018). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı.
- Yılmaz, V. ve Çelik, H. E. (2009). *Lisrel ile yapısal eşitlik modellemesi-I. Temel kavramlar, uygulamalar, programlama*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Westwood, P. (1996). Effective teaching. *Australian Journal of Teacher Education*, 21 (1), 65-84.
- Wragg, E. C. ve Wragg, C. M. (1998). Classroom Management Research in the United Kingdom. Eric Document, 418971. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED418971.pdf> adresinden 12/02/2016 tarihinde alıntılanmıştır.

Wright, S.P., Horn, S.P., and Sanders, W.L., (1997). Teacher and classroom context effects on students achievement: Implications for teacher evaluation. *Journal of Personnel Evaluation in Education*, 11, 57-67.

Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetim Modellerine İlişkin Öğrenci Algısı Ölçeği

No	Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
M1	Öğretim elemanları derste öğrencilerin derse aktif katılımını sağlarlar.					
M2	Öğretim elemanları dersin işlenişinde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini önemserler.					
M3	Öğretim elemanları derste öğrenciler için gerekli olan kurallarla ilgilenir.					
M4	Öğretim elemanları derste öğrencilerle karşılıklı etkileşime önem verirler.					
M5	Öğretim elemanları sınıfta otoriteyi yerine göre kullanırlar.					
M6	Öğretim elemanları derste öğrencilerden beklentilerini demokratik yollarla öğrencilere aktarırlar.					
M7	Öğretim elemanları dersteki davranışlarını düzenlerken öğrencilerin görüş ve önerilerini dikkate alırlar.					
M8	Öğretim elemanları öğrencileri her yönüyle tanımaya çalışırlar.					
M9	Öğretim elemanları öğrencilerin öğrenmedeki bireysel farklılıklarını her zaman göz önünde bulundururlar.					
M10	Öğretim elemanları öğrencilerin fiziksel-sosyal gelişimlerine ilişkin sorunlarını dikkate alarak davranırlar.					
M12	Öğretim elemanları öğrencilere sorumluluk verirken onların gelişimsel özelliklerini dikkate alırlar.					
M13	Öğretim elemanları ders işlenişinde öğrencilerin fikirlerini dikkate alırlar.					
M14	Öğretim elemanları öğrencilerin neler hissettiğini anlamaya çalışırlar.					
M15	Öğretim elemanları öğrencilerin yaşlarına göre değişen psikolojik tutum ve davranışlarını önemserler.					
M16	Öğretim elemanları öğrencilerin duygusal gelişim özelliklerine uygun davranışlar sergilerler.					
M18	Öğretim elemanları öğrencilerin davranış problemlerini azaltmak için öğretim sürecini önceden düzenlerler.					
M20	Öğretim elemanları sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte oluştururlar.					
M21	Öğretim elemanları derslerine zamanında girerler.					
M22	Öğretim elemanları sınıftaki çalışmalara tüm öğrencileri katarlar.					
M23	Öğretim elemanları dersin amaçlarından öğrencileri önceden haberdar ederler.					
M24	Öğretim elemanları öğrencilerin görüş ve önerilerini dikkate alan bir tutuma sahiptirler.					
M25	Öğretim elemanları öğrencilerin ders esnasındaki olumsuz davranışlarına karşı nasıl davranacağını bilirler.					
M28	Öğretim elemanları öğrencilerine karşı adil davranırlar.					
M29	Öğretim elemanları öğrencilerin istedik davranışlarına karşı duyarlıdırlar.					